

Οι συζητήσεις

Δρ Δημήτριος Γκότζος

Οι διαφάνειες αποτελούν προϊόν μελέτης και αποδελτίωσης του Ι.Ε.Π. (2017). Οδηγός Εκπαιδευτικού για την Περιγραφική Αξιολόγηση στο Δημοτικό
http://iep.edu.gr/images/IEP/ΕΠΙΣΤΙΜΟΝΙΚΙ_ΥΠΙΡΕΣΙΑ/Epist_Monades/A_Kyklos/Evaluation/2017/2a_Perigrafiki_DΗΜΟΤΙΚΟ.pdf

Ορισμός

Η συζήτηση αποτελεί μια μορφή λεκτικής επικοινωνίας που χαρακτηρίζει την αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών μιας σχολικής τάξης και εν γένει της σχολικής κοινότητας

Ερευνητικά συμπεράσματα

Οι εκπαιδευτικοί

Περιορίζουν τη συζήτηση στη δομή «Ερώτηση-Απάντηση-Ανατροφοδότηση» της παραδοσιακής διδασκαλίας

Περιορίζονται στον έλεγχο πληροφοριών που οι ίδιοι/-ες μετέδωσαν σε κάποια προηγούμενη χρονική στιγμή

Θέτουν συχνά ερωτήσεις των οποίων η απάντηση τους είναι ήδη γνωστή ή είναι μονολεκτική

Αν η συζήτηση υπερβεί την κατευθυνόμενη από τον/την εκπαιδευτικό δομή «Ερώτηση-Απάντηση-Ανατροφοδότηση» μπορεί να εμπλουτίσει τη διαδικασία της μάθησης παρέχοντας στους μαθητές και στις μαθήτριες τη δυνατότητα να εκφράσουν τα προσωπικά τους βιώματα, τις ανησυχίες τους, τα ενδιαφέροντα, τις προσωπικές ιδέες και σκέψεις τους.

Η σημασία και η συμβολή της συζήτησης στην αξιολόγηση

Πληροφορίες που καταγράφονται στο ημερολόγιο

Εμπλουτίζουν τον αναστοχασμό του/της εκπαιδευτικού σχετικά με την πορεία της διδασκαλίας

Καθοδηγούν τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας ως προς το περιεχόμενο, τα διδακτικά μέσα και υλικά, τις μαθησιακές διαδικασίες και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα

Αναδεικνύουν πλευρές του μαθησιακού προφίλ διαφορετικών μαθητών/-τριών μέσα στην τάξη φέρνοντας σε πρώτο πλάνο δυνατότητες που δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς, καθώς και σημεία που χρήζουν περαιτέρω υποστήριξης

Η παιδαγωγική αξία των άτυπων συζητήσεων

Ο/Η εκπαιδευτικός έχει την ευκαιρία να γνωρίσει καλύτερα τους/τις μαθητές/-τριες, να ανακαλύψει ζητήματα που τους/τις ενδιαφέρουν και έχουν νόημα για αυτούς/αυτές ή που ενδεχομένως τους/τις απασχολούν και τα οποία είναι πιθανό να μην έχουν αναδειχθεί επαρκώς στο πλαίσιο της διδασκαλίας.

Ο/Η εκπαιδευτικός έχει την ευκαιρία να εκφράσει το έμπρακτο ενδιαφέρον του/της για αυτούς/αυτές και, με το πέρασμα του χρόνου, να δημιουργήσει, κατά το δυνατόν, μια σχέση περισσότερο συνεργατική, που επιτρέπει τόσο στον ίδιο/στην ίδια όσο και στους/στις μαθητές/-τριες και τις να διαπραγματευτούν τις ταυτότητές τους και να ανοιχτούν προς αυτό που εκ πρώτης όψης ενδεχομένως τους φαίνεται διαφορετικό, ανοίκειο ή ξένο.

Η αξιοποίηση της συζήτησης στο πλαίσιο της περιγραφικής αξιολόγησης

Κλειστές ερωτήσεις

- Οι κλειστές ερωτήσεις εστιάζουν συνήθως στην ανάκληση γνώσεων ή πληροφοριών ή χρησιμοποιούνται για να ελέγξουν την κατανόηση των μαθητών και απαιτούν μια σύντομη ή συγκεκριμένη απάντηση.
- Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ελέγξουν το βαθμό κατάκτησης της γνώσης που έχει διδαχθεί είτε αυτή αφορά σε έννοιες, ορισμούς, πειραματικές διαδικασίες ή πληροφορίες
- Δεν προωθούν τη συζήτηση στην τάξη και συχνά μπορεί να εγκλωβίσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες στο να δώσουν την απάντηση που θεωρούν ότι αναμένει ο/η εκπαιδευτικός.

Οι ανοιχτές ερωτήσεις μπορούν:

- να εξηγήσουν «μπορείς να μου εξηγήσεις γιατί...;»
- να διευκρινίσουν «θα ήθελες να μας πεις περισσότερα...;» ή «πώς το σκέφτηκες;»
- να προβλέψουν «τι νομίζετε ότι θα συμβεί μετά...;»
- να διατυπώσουν υποθέσεις «τι θα γινόταν αν...;»
- να αναλύσουν «γιατί...;» ή «πώς συνδέεται...;» ή «ποια είναι τα αίτια/κίνητρα/αποτελέσματα...;»
- να αξιολογήσουν «πώς θα χαρακτήριζες...;» ή «τι θα έκανες...;» «μπορείτε να συγκρίνετε... με...;»
- να αναστοχαστούν «πώς έλυσες το πρόβλημα;» ή «τι άλλο θα μπορούσες πάνω στη μάθησή τους να κάνεις;» ή «πώς ένιωσες που...;» ή «γιατί επέλεξες αυτή τη λύση;» ή «υπάρχει μόνο μια απάντηση;» ή «τι ήταν αυτό που σε δυσκόλεψε;» ή «για ποιους λόγους;»

Ανοιχτές ερωτήσεις

Η μαρτυρία ενός εκπαιδευτικού

«Στην αρχή τα παιδιά αντιμετώπισαν με σκεπτικισμό τις στρατηγικές που εφάρμοσα στην υποβολή ερωτήσεων. Όπως είναι φυσικό, δεν ήταν καθόλου βέβαια για τις πραγματικές προθέσεις των ερωτήσεών μου. Ήθελα πραγματικά να μάθω την απάντηση; Ενδιαφερόμουν πραγματικά για το τι είχαν να πουν; Αργότερα, συνειδητοποίησα ότι τα παιδιά είχαν συνηθίσει οι ερωτήσεις των ενηλίκων να έχουν διαφορετικούς στόχους από το να λάβουν μια απάντηση ή μια εξήγηση, όπως όταν ένας γονιός ή ένας εκπαιδευτικός ρωτάει ένα παιδί που έχει σπάσει κάτι "Γιατί το έκανες;" ή "Τι νομίζεις ότι κάνεις;" Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, οι μαθητές/-ήτριες περίμεναν με ανυπομονησία τους διαλόγους και τη σειρά των ερωτήσεων. Πολλές φορές, οι μαθητές/-ήτριες και εγώ εμπλεκόμασταν σε συζητήσεις που σχεδόν έμοιαζαν να εξελίσσονται μόνες τους» (Paras & Zarro Becker, 2006: 360).

Είναι σημαντικό να ενθαρρύνουμε τους/τις μαθητές/-τριες να εκφράζονται μέσα στην τάξη, υπενθυμίζοντας ότι δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη απάντηση ή αποφεύγοντας ερωτήσεις που μπορεί να μοιάζουν απειλητικές (δεν το γνωρίζεις;) ή που συνοδεύονται από ανάλογες εξωλεκτικές συμπεριφορές ή ερωτήσεις που μπορεί να τους προκαλέσουν σύγχυση.

Ενθαρρύνοντας τους μαθητές και τις μαθήτριες να θέτουν τις δικές τους ερωτήσεις

Μπορούμε να ενθαρρύνουμε τους/τις μαθητές/-τριες να θέτουν ερωτήσεις στον εαυτό τους εξοικειώνοντάς τους με ερωτήσεις του τύπου:

Τι παρατηρείς; Τι πρόσεξες και το λες αυτό; Τι σου θυμίζει; Πώς νιώθεις σχετικά με αυτό; Ποιες ερωτήσεις σου δημιουργούνται με αυτό που διάβασες ή άκουσες ή παρατήρησες; Τι έμαθες;

Αξιοποιώντας τα δεδομένα από τις συζητήσεις στην τάξη για την περιγραφική αξιολόγηση

Οι διαπιστώσεις που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της συζήτησης μπορούν να δώσουν στον/στην εκπαιδευτικό την ευκαιρία:

να βοηθήσει τους/τις μαθητές/-τριες να εστιάσουν καλύτερα σε αυτό που είναι σημαντικό, σε αυτό που πρέπει να θυμούνται, στο πότε είναι καλό να αξιοποιούν μια στρατηγική επίλυσης ενός προβλήματος, στο τι πρέπει να προσέχουν σε ένα κείμενο

να δώσει ανατροφοδότηση στους/στις μαθητές/-τριες σχετικά με την ίδια την πορεία της μάθησής τους (ποιος είναι ο στόχος μου; πώς τα πάω; ποια είναι τα επόμενα βήματα;)

να αξιοποιήσει τα λάθη τους ή τις άστοχες απαντήσεις τους προκειμένου να εστιάσει σε σημεία της διδασκαλίας που δεν έχουν κατανοηθεί επαρκώς ή πρέπει να προσεγγιστούν με διαφορετικό τρόπο ή με διαφορετικά μέσα,

να δώσει την ευκαιρία στους μαθητές και στις μαθήτριες να αναπτύξουν δεξιότητες αυτοαξιολόγησης, ετεροαξιολόγησης παρέχοντάς τους δείγματα ανατροφοδότησης, σχολιασμού των απαντήσεων, εντοπισμού των εύστοχων και άστοχων απαντήσεων

να ενθαρρύνει ή να εμπλέξει πιο ενεργά τους μαθητές και τις μαθήτριες στις διαδικασίες της μάθησης, διαβεβαιώνοντάς τους για τις ικανότητές τους, για τη σημασία, την πρωτοτυπία και το εύστοχο των απαντήσεών τους

Δίνουν τη δυνατότητα στον/στην εκπαιδευτικό να αποκτήσει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τον/την κάθε μαθητή/-τρια και να εστιάσει σε πιο εξειδικευμένες πτυχές της μάθησής του/της, που αφορούν κυρίως την ανάπτυξη δεξιοτήτων σκέψης.

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Κριτήρια περιγραφικής αξιολόγησης:

Γνώση και κατανόηση ιστορικών γεγονότων

Γνωρίζει και κατανοεί βασικές ιστορικές έννοιες (πολιορκία, έξοδος, αυτοθυσία).

Εξοικειώνεται και σταδιακά αξιοποιεί ιστορικούς όρους (συναφείς με τις παραπάνω έννοιες).

Επεξεργασία ιστορικών δεδομένων - Ανάπτυξη ιστορικής σκέψης

Εξοικειώνεται και σταδιακά κατανοεί τη σχέση αιτίου-αποτελέσματος.

Εντοπίζει απλές ιστορικές πληροφορίες μέσα από μια ποικιλία πηγών και συμμετέχει σε σχετικές συζητήσεις.

Συζητά με τους/τις συμμαθητές/-τριες για τη σημασία των ιστορικών γεγονότων και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων σε διάφορες ιστορικές περιόδους.

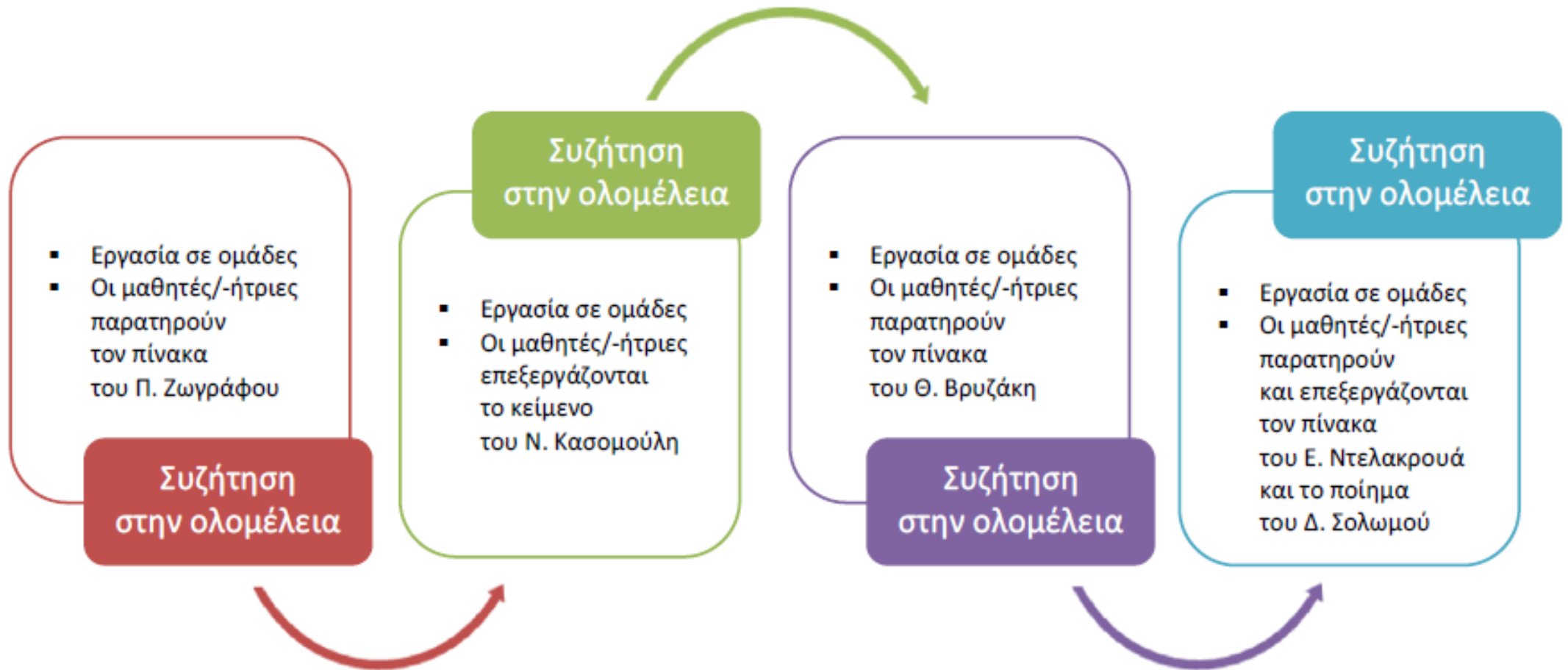
Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Κατά τη συζήτηση στην ολομέλεια, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να προετοιμάσει μια σειρά από βασικές ερωτήσεις που θα βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να προσεγγίσουν την έννοια της πολιορκίας, τις συνθήκες της δεύτερης πολιορκίας του Μεσολογγίου, τα αίτια της εξόδου και τον αντίκτυπό της στη διεθνή κοινότητα. Στη συνέχεια παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένες ερωτήσεις, σε αντιστοιχία με τους πίνακες και τα παραθέματα, που θα μπορούσε να θέσει ο/η εκπαιδευτικός στους μαθητές και στις μαθήτριες.

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

- Εργασία σε ομάδες
- Οι μαθητές/-ήτριες παρατηρούν τον πίνακα του Π. Ζωγράφου

Συζήτηση
στην ολομέλεια

Χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες του πίνακα, πώς θα περιγράφατε την κατάσταση της πολιορκίας του Μεσολογγίου (π.χ. κατανομή των στρατιωτικών δυνάμεων, γεωγραφική θέση Μεσολογγίου κ.ά.);

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Συζήτηση στην ολομέλεια

- Εργασία σε ομάδες
- Οι μαθητές/-ήτριες επεξεργάζονται το κείμενο του Ν. Κασομούλη

1. Οι συνθήκες διαβίωσης στο πολιορκημένο Μεσολόγγι

«Ερευνώντας με τη σειρά όλα τα σπίτια, βρήκαμε αρκετές ποσότητες αλεύρι. Αυτό μοιράστηκε μ' ένα φλιτζάνι ως μέτρο. Εμοίρασαν κι από ένα φλιτζάνι κουκιά. Άρχισαν λοιπόν να σμίγουν αυτό το λίγο κουκί και αλεύρι στον τέντζερη και να βάνουν μέσα και καβούρια... Ένας γιατρός εμαγείρευσε το σκύλο του με λάδι, από το οποίον είχαμε αρκετό και επαινούσε το φαγί του ότι ήταν το πιο νόστιμο. Οι στρατιώτες τότε πια άρπαζαν οποιονδήποτε σκύλο ή γάτα έβρισκαν στο δρόμο. Όμως, από τις 15 του Μάη αρχίσαμε τις πικραλήθρες, χορτάρι της θάλασσας. Το βράζαμε πέντε φορές ως ότου έβγαινε η πικράδα και το τρώγαμε με ξίδι και λάδι σαν πατάτα αλλά και με ζουμί από καβούρια. Επιδοθήκαμε και στους ποντικούς και ήταν τυχερός αυτός που μπορούσε να πιάσει έναν. Βατράχια, δυστυχώς δεν βρήκαμε. Από την έλλειψη τροφής αύξαιναν οι αρρώστιες: πονόστομος και αρθρίτιδα».

Νικολάου Κασομούλη, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*,
εισαγωγή-σημειώσεις Γιάννης Βλαχογιάννης,
τόμ. 2, Αθήνα 1998, σσ. 241-243

Ποια κατάσταση αντιμετωπίζουν
οι πολιορκημένοι/ες;

Πώς κλιμακώνεται
αυτή η κατάσταση;

Υπήρχε τρόπος να βγουν
από το αδιέξοδο;

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

- Εργασία σε ομάδες
- Οι μαθητές/-ήτριες παρατηρούν τον πίνακα του Θ. Βρυζάκη

Συζήτηση
στην ολομέλεια

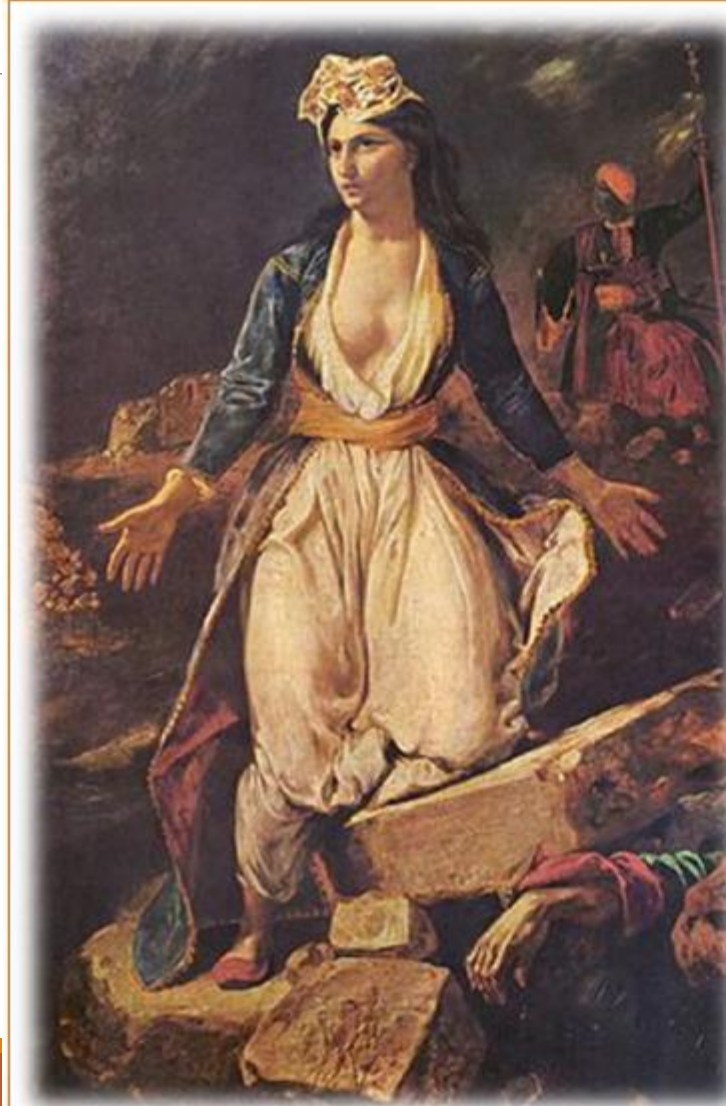
Πώς αποτυπώνεται
η Έξοδος
στον πίνακα;

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Συζήτηση στην ολομέλεια

- Εργασία σε ομάδες
- Οι μαθητές/-ήτριες παρατηρούν και επεξεργάζονται τον πίνακα του Ε. Ντελακρουά και το ποίημα του Δ. Σολωμού

Τι συμβολίζει
αυτή η γυναίκα;

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Συζήτηση στην ολομέλεια

- Εργασία σε ομάδες
- Οι μαθητές/-ήτριες παρατηρούν και επεξεργάζονται τον πίνακα του Ε. Ντελακρουά και το ποίημα του Δ. Σολωμού

2. Διονύσιος Σολωμός, *Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι*, Σχέδια Β'

«Άκρα του τάφου σιωπή
στον κάμπο βασιλεύει.
Λαλεί πουλί, παίρνει σπυρί,
κι η μάνα το ζηλεύει.
Τα μάτια η πείνα εμαύρισε
Στα μάτια η μάνα μνέει*
Στέκει ο Σουλιώτης ο καλός
παράμερα και κλαίει:
"Ερμο τουφέκι σκοτεινό,
τι σ' έχω γω στο χέρι;
Οπού συ μούγινες βαρύ
κι ο Αγαρηνός* το ξέρει"».

Διονυσίου Σολωμού, Άπαντα, τόμ. 1,
Ποιήματα, Αθήνα 1993, στ' έκδοση, σ. 215

Ποιες μεταφορές χρησιμοποιεί
ο Διονύσιος Σολωμός
για να αποδώσει το κλίμα
της πολιορκίας στο Μεσολόγγι;

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτικός ακούγοντας προσεκτικά τις απαντήσεις των μαθητών και μαθητριών, μπορεί να χρησιμοποιήσει περαιτέρω ερωτήσεις που αφενός θα ευνοήσουν την αλληλεπίδραση στην τάξη και αφετέρου θα υποστηρίξουν τους μαθητές και τις μαθήτριες στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σκέψης. Μερικές ενδεικτικές ερωτήσεις είναι οι ακόλουθες:

*Ο Πέτρος μάς λέει ότι... Συμφωνείτε μαζί του; / Τι νομίζετε εσείς;
Πολύ ενδιαφέρον αυτό που λες. Μπορείς να μας πεις περισσότερα; /
Μπορείς να μας πεις σε ποιο σημείο το εντοπίζεις;
Ποια θα ήταν η διαφορά αν...;
Τι θα άλλαζε αν...;*

Ιστορία Στ' Δημοτικού

Η πολιορκία του Μεσολογγίου

Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτικός ακούγοντας προσεκτικά τις απαντήσεις των μαθητών και μαθητριών, μπορεί να χρησιμοποιήσει περαιτέρω ερωτήσεις που αφενός θα ευνοήσουν την αλληλεπίδραση στην τάξη και αφετέρου θα υποστηρίξουν τους μαθητές και τις μαθήτριες στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σκέψης. Μερικές ενδεικτικές ερωτήσεις είναι οι ακόλουθες:

*Ο Πέτρος μάς λέει ότι... Συμφωνείτε μαζί του; / Τι νομίζετε εσείς;
Πολύ ενδιαφέρον αυτό που λες. Μπορείς να μας πεις περισσότερα; /
Μπορείς να μας πεις σε ποιο σημείο το εντοπίζεις;
Ποια θα ήταν η διαφορά αν...;
Τι θα άλλαζε αν...;*

Αξιοποίηση και ερμηνεία των δεδομένων της συζήτησης

